

Dagab Inköp & Logistik AB

Eventuell överträdelse av lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter – reklamation av frysta varor

Saken

Eventuell överträdelse av 5 § första stycket 6 lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter (LOH).

Konkurrensverkets beslut

Konkurrensverket kommer inte att utreda saken ytterligare. Ärendet avslutas.

Bakgrund

1. En tillverkare och leverantör av frysta konsumtionsprodukter inkom med uppgifter till Konkurrensverket i december 2023 rörande reklamationer från Dagab Inköp & Logistik AB (Dagab). Enligt leverantören avsåg Dagabs reklamationer sådana defekter som inte nödvändigtvis var hänförliga till leverantörens produktion.
2. Leverantören inkom bland annat med två fakturor från Dagab som avsåg defekta produkter från andra och tredje kvartalet 2023. De reklamationer som leverantören ifrågasatte särskilt avsåg bland annat reklamationer på grund av missfärgat/mögel, reklamationer till mindre belopp samt hela kollin och större förpackningar som enligt leverantören borde ha upptäckts vid lagerhanteringen.
3. Dagab är ett dotterbolag till Axfood AB som är en börsnoterad koncern. Inom Axfoodkoncernen bedrivs partihandel, grossistförsäljning och detaljistförsäljning av dagligvaror till konsument. Detaljhandeln med livsmedel bedrivs bland annat genom butikskedjorna Willys, Hemköp och Tempo.

Konkurrensverkets utredning

4. Mot bakgrund av uppgifterna som inkom till Konkurrensverket inledde Konkurrensverket en utredning av om Dagab har överträtt förbudet i 5 § första stycket 6 LOH och tillämpar en handelsmetod som är förbjuden enligt LOH. Enligt bestämmelsen är det förbjudet för en köpare att begära att leverantören ska betala kostnaderna för försämring som sker eller förlust som uppkommer i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till köparen, när sådan försämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel. Utredningen har avsett Dagabs reklamationer gentemot leverantören och Dagabs reklamationsprocess för frysta produkter av aktuellt slag.
5. Konkurrensverket har tidigare utrett Dagabs reklamationsrutin för jordbruks- och livsmedelsprodukter generellt och dess förenlighet med 5 § första stycket 6 LOH.¹ Konkurrensverket avslutade den utredningen utan åtgärd. I bedömningen beaktade Konkurrensverket bland annat Dagabs uppgifter om att Dagab brukar göra en individuell bedömning av vilka reklamationer som ska tas vidare till leverantör och endast kräver ersättning om defekten anses bero på leverantörens fel.²

¹ Konkurrensverket, dnr 273/2022.

² Konkurrensverket, dnr 273/2022 p. 18.

6. Under utredningen har Konkurrensverket förelagt Dagab att inkomma med handlingar och uppgifter samt haft ett möte med Dagab. Utöver kontakten med Dagab har verket haft möten med leverantören. Kontakter med Dagab respektive leverantören har även skett per e-post och telefon.
7. Konkurrensverket har inom ramen för utredningen ställt frågor om bland annat reklamationer gentemot leverantören i fråga och reklamationsprocessen för produkter av samma slag generellt. Konkurrensverket har även frågat om Dagab låtit bli att reklamera produkter samt om dialogen med leverantören när parterna inte varit överens om vem defekterna beror på för varor som levererats mellan den 1 april 2022 och den 31 december 2023. Härutöver har Konkurrensverket inhämtat information om produktens resa från upphämtning hos leverantören till upppackning i butik.
8. Dagab har inkommit med bland annat korrespondens mellan parterna avseende olika reklamationer, parternas ramavtal och relevanta bilagor samt ett utdrag med information om reklamationer som hämtats från Dagabs leverantörsportal. Vidare har Dagab genom skriftliga yttranden och muntligen gett information om bland annat hur reklamationsprocessen går till, vilka olika defekttyper som används och vad de innebär, vilka överväganden Dagab gör innan reklamationer görs i förhållande till leverantören samt åtgärder som bolaget vidtagit när det funnits oenigheter mellan parterna om vem som orsakat defekterna.
9. Leverantören har framför allt muntligen gett information om bland annat hur produktionen av de aktuella produkterna går till och hur dialogen med Dagab varit när parterna inte varit överens om vem som ska bära kostnaden vid förekommande fall av defekter. Vidare har leverantören beskrivit sin uppfattning om vilken information som skulle behövas för att Dagabs reklamationer generellt sett ska anses vara tillräckligt grundade, såsom batchnummer och fotografier.

Defekterna och reklamationsprocessen som utretts i ärendet

10. I detta avsnitt beskrivs vad som i huvudsak framkommit i utredningen om hanteringen av leverantörens produkter, informationen som registreras av butikerna vid förekommande fall av defekter och reklamationerna i förhållande till leverantören.
11. En transportör som är anlitad av Dagab brukar hämta de köpta produkterna från leverantörens lager. I detta skede är de enskilda konsumentförpackningarna inpackade i kollin för transport och lagerhållning.
12. Vid upphämtningen på leverantörens lager brukar varorna undersökas på övergripande nivå. Enligt Dagab består granskningen av att räkna antalet

pallar, kontrollera temperaturen och göra en okulärbesiktning för att upptäcka synliga skador på den emballerade pallen.

13. Dagab har inkommit med bilder som illustrerar hur produkterna är paketerade när de ankommer till Dagabs lager. Vad gäller hanteringen av produkterna från att de lämnats vid lagret har Dagab framfört bland annat följande. Vid ankomst till lager genomförs godsmottagning genom kontroll av kvantitet, temperatur och yttre skada. Granskning sker genom okulärbesiktning av emballagens och lastbärarnas yttre skick. Från Dagabs centrallager skickas produkterna sedan vidare till butik. Det är först då som kollina packas upp, varvid eventuella defekter avseende konsumentförpackningar upptäcks.
14. Dagab har förklarat att processen vid butiksreklamation består av att en medarbetare i butik använder en handdator och gör en bedömning av vad det rör sig om för defekt utifrån de förinställda defektkoder som finns i handdatorn. Avsikten med defektkoderna är att skilja mellan defekter som leverantören ansvarar för respektive skador och liknande som uppkommer på grund av Dagabs eller annans hantering. De tillgängliga defektkoderna är inte utformade specifikt för den typ av produkter som leverantören tillhandahåller utan avser samtliga produktkategorier. Såsom processen ser ut i nuläget är varken batchnummer eller bild något som enligt Dagab kan registreras vid butiksreklamationer.
15. Den information som butikerna som minst måste uppge till Dagab i samband med reklamationer består av aktuell följesedel, artikelnummer, antal och defektkod. Enligt Dagab gör bolaget på central nivå en initial granskning av den registrerade informationen i syfte att på ett övergripande plan se till att butikerna inte får ersättning för något som inte är hänförligt till varken Dagab eller leverantören. Efter denna granskning utger Dagab ersättning till butikerna. Dagab brukar göra en ytterligare kontroll av uppgifterna innan bolaget tar fram en faktura till leverantören. Utifrån de defekter som Dagab bedömer vara hänförliga till leverantören skickar Dagab en faktura med tillhörande reklamationsunderlag. Dessa fakturor brukar skickas kvartalsvis.
16. Dagab har framfört att bolaget brukar göra löpande uppföljningar av enskilda reklamationer från butikerna. Enligt Dagab är anledningen till att göra dessa löpande uppföljningar, även med beaktande av att vissa defektkoder rör defekter som presumeras bero på leverantören, att defektkoderna registreras utifrån en manuell bedömning. Detta innebär att den anställda i butiken måste välja rätt kod. Det är på grund av den mänskliga faktorn som det sker en löpande kontroll.
17. Vad gäller de enskilda reklamationer som Konkurrensverket frågat särskilt om har det inte varit möjligt att få fram mer underlag än själva

reklamationerna från butikerna. Dagab har således inte tillgång till exempelvis fotografier avseende dessa defekter. Dagab har reklamerat defekter i artiklar som bedöms ha orsakats av fabrikations- och/eller emballeringsfel och/eller fel som förelegat innan Dagab mottog leverans.

Dagabs inställning

18. Det sammanlagda antalet defekter som reklamerats till leverantören är genomgående mycket lågt. Dagab och leverantören har dessutom haft en dialog vid de tillfällen som leverantören haft synpunkter på defektbedömningen. Dessa fall har främst avsett defekttypen "missfärgat/mögel" samt storförpackningar med defekttypen "trasig/öppnad förpackning".
19. Dagab framhåller köplagens (1990:931) dispositivitet och att det civilrättsligt råder avtalsfrihet mellan parterna. Vad gäller riskövergången har parterna avtalat att även butikerna äger reklamera defekter som upptäcks där. Tillämpningen är sedan länge väl etablerad mellan parterna. Den avtalade köprättsliga riskövergången är således enligt Dagab inte fullbordad med mindre än att butikerna packat upp kollina och registrerat eventuella defekter.
20. Krav på fotografier och annat bevisunderlag för varje enskild registrerad defekt skulle i praktiken slå undan reklamationer som företeelse eftersom kostnaderna detta skulle medföra inte står i proportion till värdet på de reklamerade produkterna. Beviskrav ska enligt svensk rätt ställas på sådant sätt att de inte allvarligt minskar eller förtar en skadelidandes möjligheter att erhålla ersättning för sina skador. Härvid måste en avvägning ske mellan rimlighet, kostnad och resurser i syfte att uppfylla såväl civilrättsligt gällande överenskommelser som offentligrättslig reglering såsom LOH.
21. Sammanfattningsvis är Dagabs uppfattning att bolagets hantering av reklamationer av leverantörens produkter inte strider mot LOH.

Vad leverantören i övrigt har framfört

22. Leverantörens produktionsprocess är påtagligt automatiserad och har knappt några inslag av fysisk hantering. Fel kan uppstå trots detta och leverantören motsätter sig inte att ersätta köpare för fel eller produktavvikelse som är hänförliga till leverantören själv, men samtidigt möjliggör Dagabs rutin inte sådan bedömning i nuläget. Något som leverantören ställer sig särskilt frågande till är varför Dagab inte lämnar information om batchnummer eller fotografier.
23. Sammanfattningsvis anser leverantören att underlaget från Dagab är bristfälligt. Mot denna bakgrund har leverantören svårt att hålla med om att

eventuella defekter skulle vara hänförliga till produktionen. Fel kan så klart uppstå, men det behövs mer information från Dagab för att leverantören ska kunna kontrollera vad felet beror på och härleda det till produktionen för att se till att felet inte uppstår igen. I nuläget är detta dock inte möjligt eftersom defektkoderna är generiska och det inte finns någon information om vilket batchnummer som reklamationerna rör. Det kan till exempel stå "trasig/öppnad förpackning" eller "vac/svetsläpp" och ibland handlar det om en hel kartong med produkter. Enligt leverantören är detta inte rimligt och det är svårt att veta vad informationen om felen egentligen betyder.

Dagabs justering av reklimationsprocessen under utredningen

24. I januari 2025 har Dagab inkommit med ett yttrande, vari Dagab uppgett att justeringar kommer att genomföras avseende bolagets reklimationsprocess. Konkurrensverket har uppfattat det som att justeringarna avser Dagabs hantering av reklamationer generellt och inte bara för reklamationer av de i ärendet aktuella frysta produkterna. Dagab har genom yttrandet framfört i huvudsak följande. En lösning gällande registrering av batchnummer för en defekt produkt är under utveckling och kommer att vara färdigutvecklad för att tas i bruk enligt tidplan under det andra kvartalet 2025. Leverantörerna kommer att få tillgång till dessa uppgifter. Utvecklingen omfattar även möjlighet att fotografera en defekt produkt och bilder kommer då att finnas tillgängliga för leverantören som en del av reklimationshanteringen. Målsättningen är att även bildfunktion kommer att lanseras det andra kvartalet 2025. Vidare kommer Dagab efter utgången av det första kvartalet 2025 att övergå till månatlig framställan av reklamationer i stället för den kvartalsvisa ordning som tillämpats hittills, vilket sker enligt önskemål från ett antal leverantörer.
25. Dagab har framfört att bolaget hoppas med denna utveckling i än högre grad kunna uppfylla (i) köparens berättigade intresse att med stöd av avtal och civilrättsliga lagar fortsatt kunna framställa ersättningskrav för defekta artiklar (för vilka full betalning redan erlagts), (ii) säljarens berättigade intresse av att få erforderligt underlag för en reklamation för att kunna godkänna densamma samt för att kunna vidta eventuell produkt- och fabrikationsutveckling till följd av defekten och (iii) lagstiftarens intresse och syfte med LOH:s förbud mot otillbörliga krav på ersättning för defekta artiklar.

Skälen för Konkurrensverkets beslut

Rättslig reglering m.m.

26. LOH trädde i kraft den 1 november 2021 och genomför det så kallade UTP-direktivet.³ Enligt 2 § LOH gäller lagen alla köpare av sådana jordbruks- och livsmedelsprodukter som faller inom lagens tillämpningsområde⁴ när köparens årsomsättning överstiger två miljoner euro och köparen eller leverantören är etablerad i Sverige.
27. Enligt 5 § första stycket 6 LOH är det förbjudet för köparen att begära att leverantören ska betala kostnaderna för försämring som sker eller förlust som uppkommer i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till köparen, när sådan försämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel.
28. Av förarbetena till LOH framgår bland annat följande om 5 § första stycket 6. Försämringen eller förlusten ska, för att ett krav på betalning ska träffas av förbudet, ha uppstått antingen i köparens lokaler eller när den köprättsliga risken har övergått till köparen. Bedömningen av tidpunkten för riskövergången görs i enlighet med vad som följer av 13 § första stycket köplagen, det vill säga när varan avlämnas. Avgörande för om förbudet är tillämpligt är alltså när försämringen eller förlusten uppkommit. Om exempelvis en vacuumförpackning brutits i butiken får inte köparen kräva betalning av leverantören för detta, så länge det inte berott på leverantörens försumlighet eller fel.⁵ Förbudet handlar om riskfördelning av jordbruks- och livsmedelsprodukters hållbarhet.⁶
29. Konkurrensverket har i tidigare beslut uttalat att förbudet enligt 5 § första stycket 6 LOH innebär att det åligger köpare att bedöma att försämring som sker eller förlust som uppkommer efter riskövergången eller annars i köparens lokaler är hänförlig till leverantören innan köparen begär att leverantören ska bära kostnaderna för detta. En leverantör får således inte genom villkor eller köparens faktiska handlande krävas på betalning för redan sålda varor, det vill säga varor som finns i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken övergått till köparen, utan att det förekommit försumlighet eller fel hos leverantören.⁷

³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/633 av den 17 april 2019 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan.

⁴ Jfr 3 § 1 LOH och bilaga 1 till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

⁵ Prop. 2020/21:134 s. 48 och s. 106 f.

⁶ Ds 2019:19 s. 110.

⁷ Konkurrensverket, dnr 273/2023 p. 15.

Konkurrensverkets bedömning

LOH är tillämplig på Dagabs köp av leverantörens produkter

30. Konkurrensverket konstaterar att Dagab är ett företag etablerat i Sverige och har en årsomsättning som kontinuerligt har överstigit två miljoner euro från LOH:s ikraftträdande.
31. De produkter som är föremål för prövningen i ärendet består huvudsakligen av sådant innehåll som omfattas av bilaga I till Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Dagabs köp av leverantörens livsmedelsprodukter omfattas därmed av LOH.

När defekterna uppkommit och vad de beror på

32. Inledningsvis konstaterar Konkurrensverket att några exempel på de defektkoder som används av Dagab och som varit föremål för utredningen är "vac/svetssläpp" samt "trasig/öppnad förpackning". Enligt Konkurrensverket kan dessa typer av defekter i och för sig omfattas av vad som avses med försämring respektive förlust enligt 5 § första stycket 6 LOH.
33. En central fråga vid tillämpningen av 5 § första stycket 6 LOH är när defekterna uppkommit och hur prövningen av denna fråga ska göras. I förarbetena adresseras inte hur prövningen ska göras, med mer än att köparen inte får kräva betalning om till exempel en vacuumförpackning brutits i butik när detta inte berott på leverantörens försumlighet eller fel.⁸
34. Reklamationerna som främst granskats i utredningen, tillsammans med reklameringsprocessen avseende de aktuella produkterna, rör produkter som levererats mellan den 1 april 2022 och den 31 december 2023. Defekterna i fråga har upptäckts i butikerna och det är butikspersonalen som registrerat informationen om defekterna till grund för reklamationerna. Den information som butikerna som minst måste uppge till Dagab i samband med reklamation utgörs av aktuell följesedel, artikelnummer, antal och defektkod. Dagab har uppgett att avsikten med defektkoderna är att skilja mellan defekter som leverantören ansvarar för samt skador och liknande som uppkommer på grund av Dagabs eller annans hantering. Utifrån detta är Konkurrensverkets bedömning att det framför allt är defektkoderna som är vägledande för Dagab för att avgöra om defekter ska reklameras till leverantören.
35. Dagab har framfört att defektkoderna i fråga motsvarar sådana defekter som typiskt sett inte kan orsakas av transportören, Dagab eller butikerna. Konkurrensverket bedömer dock att det inte står klart att defektkoderna i alla lägen motsvarar defekter som inte likväl kan ha uppkommit i samband med

⁸ Prop. 2020/21:134 s. 106 f.

exempelvis transporten, såsom koden "trasig/öppnad förpackning". Förutsatt att defekterna har uppkommit i Dagabs lokaler eller efter tidpunkten för den köprättsliga riskövergången bedömer Konkurrensverket härutöver att det som Dagab har framfört inte kan likställas med att defekterna i samtliga fall berott på leverantörens försumlighet eller fel. Vid bedömningen beaktar Konkurrensverket att Dagab har framhållit att det på grund av den mänskliga faktorn kan uppstå fel vid registreringen i butik, liksom vid granskningen som sker centralt hos Dagab inför att en faktura skickas till leverantören. Vidare har leverantören redogjort för hur produktionen av aktuella varor går till och att det knappt finns något inslag av manuell hantering, något Konkurrensverket saknar skäl att ifrågasätta.

36. Utifrån dessa omständigheter bedömer Konkurrensverket att de defektkoder som Dagab använt sig av ger för knapphändig information för att kunna dra någon välgrundad slutsats om när defekterna i samtliga lägen uppkommit, det vill säga om det kan ha skett efter den köprättsliga riskövergången eller i köparens lokaler. Detta påverkar i sin tur frågan om 5 § första stycket 6 LOH aktualiseras då det som är avgörande för bestämmelsens tillämplighet är när försämringen eller förlusten – i detta fall defekterna – har uppkommit. På grund av den knapphändiga informationen är det enligt Konkurrensverket inte heller möjligt att dra slutsatser kring om och i vilka fall defekterna berott på leverantörens försumlighet eller fel.
37. Utifrån vad som redogörs för nedan finner Konkurrensverket dock att det inte är motiverat att fortsätta utredningen i dessa delar för att ta ställning till om Dagab har överträtt 5 § första stycket 6 LOH genom de aktuella reklamationerna gentemot leverantören eller reklamationsprocessen som sådan. Därför saknas också skäl att ta slutlig ställning i frågan om defekterna har uppkommit i Dagabs lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till Dagab.

Dagabs justeringar av reklamationsprocessen under utredningen

38. Under utredningens gång har Dagab uppgett att bolaget påbörjat en förändring av sin reklamationsprocess som kommer tas i bruk andra kvartalet 2025. Enligt uppgift innefattar detta att leverantörer kommer att få tillgång till batchnummer och fotografier i samband med reklamationer. Vidare har Dagab uppgett sig övergå till månatlig framställan av reklamationer efter utgången av det första kvartalet 2025, något som verkar ha efterfrågats av ett antal leverantörer.
39. Konkurrensverket finner inte skäl att ifrågasätta Dagabs uppgifter om innehållet i den kommande reklamationsprocessen. Med justeringarna borde det bli tydligare för både Dagab och leverantörerna vad eventuell försämring och förlust består i, var i distributionskedjan som defekterna uppkommit och vem som ansvarar för dessa. Såvitt framgår motsvarar de aviserade

förändringarna i vart fall delvis vad leverantören i fråga har efterfrågat. Konkurrensverket har i övrigt inte tagit ställning till om reklamationsprocessen med dessa förändringar är förenlig med LOH. I och med att en ny reklamationsprocess håller på att tas fram anser Konkurrensverket emellertid, som angetts ovan, att det i nuläget inte är motiverat att fortsätta utreda om Dagab har överträtt 5 § första stycket 6 LOH genom reklamationerna mot leverantören eller den befintliga reklamationsprocessen. Ärendet ska därför avslutas.

Detta beslut har fattats av generaldirektören. Föredragande har varit sakkunniga juristen Anosheh Ameli.

Beslutsfattandet har dokumenterats digitalt och beslutet saknar därför namnunderskrift.

Marie Östman

Beslutet att inte utreda saken ytterligare kan inte överklagas

Detta beslut kan inte överklagas, se 4 och 8 §§ förordningen (2021:583) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Detta beslut publiceras på Konkurrensverkets webbplats.